

Ghana

'You will be in love', zei Maria Laura in Mole National Park, terwijl we elkaar welterusten wensten. Ze doelde op het strand van Beyin, waar onze excursie door Ghana zou eindigen. Het was lang voordat ik lijkleek, ineengekrompen en overgevend in de berm van de weg naar Accra lag, en zij steentjes op mijn energiebanen legde en verbond in de hoop dat het slechts reisziekte was.

Ghana. Hoe een land te beschrijven dat zich niet laat beschrijven? Hoe de tomeloze schoonheid en verbijsterende tragedies in zoiets banaals als woorden uit te drukken? De savanne die tegelijkertijd ruiger en idyllischer was dan foto's kunnen laten zien. Een olifant die we half sluipend, half rennend bejaagden. De *e-waste* in Accra vol met elektronische apparatuur uit het Westen, waarvoor wij een verwijderingsbijdrage betalen, maar die hier wordt verbrand door jongens in de hoop met metalen wat geld te verdienen. Een van hen droeg een shirt met een citaat van Charlie Chaplin: 'Life is a tragedy when seen in close-up but a comedy in long-shot'.

De woorden van Maria Laura, een stiefzus van de vrouw van onze Ghanese gids Cyprus, zouden de hele reis door mijn hoofd tuimelen. Zeker, ik was verliefd op een land dat onze liefdadigheid niet nodig heeft. 'We don't need you, but you need to experience us', zei Cyprus, wij hebben niets van jullie nodig, maar jullie moeten ons zo nodig ervaren. Hij zei het in een minder zachtmoedige bui en noemde het

Informele goudwinning in Ghana: een tragedie in close-up.

overmaken van geld naar goede doelen 'het kopen van een goed gevoel', dat veel schade kan berokkenen. We bezochten een project waar €180.000 Nederlands geld waarschijnlijk verdwenen was in de zakken van een vriendelijk echtpaar. Toch was Cyprus niet tegen alle vormen van hulp. Misschien laat zijn motto zich wel uitdrukken in een stelling die hem een huwelijksaanzoek van een van onze studentes opleverde: 'Sharing is caring.' Er moet sprake zijn van oprechte interactie.

Van noord naar zuid doorkruisten we het land en volgden daarmee de vroegere slavenroute. De slaven aten de vruchten van baobabbomen en spuugden de zaden uit. Daarom

markeren de bijna bladerloze baobabbomen nog steeds de route. De takken opgeheven als een stilzwijgend protest tegen een van de grootste misdaden uit de menselijke geschiedenis. Maar het is niet het oordeel dat zich opdringt in Ghana. Daarvoor is de realiteit te overweldigend. Het Nederlandse fort Elmina stemt vooral verdrietig en dwingt tot acceptatie van wat onherroepelijk is gebeurd.

Op de vlucht huiswaarts zit ik nog met het verband en de steentjes om mijn polsen. Fons merkt op dat het lijkt alsof ik mijn polsen heb doorgesneden. Ik glimlach en antwoord dat het dan veel zwaarder drukverband had moeten zijn, en denk aan mijn moeder. Na Ghana lijkt

haar dood ondoorgronderlijker dan ooit. Toch dringt zich ook een parallel op – het overweldigende dat ieder oordeel, iedere beschrijving, iedere theorie opzij zet als misplaatst.

We eindigen op het strand van Beyin. Kokospalmen met hangmatten. Twee strandhutten, de zee als douche. Een kampvuur met muziek van eigen studenten. We drinken kokosmelk en eten watermeloen. De zee rolt met hoge golven binnen en vormt de mooiste ribbels. We spelen in zee. Midden in een gesprek roept Maria Laura 'Bird!' en ze rent achter een zeearend aan. In de puurheid van het moment toont ze wat een geograaf behoort te doen: oog voor het onverwachte en gevoel voor de omgeving hebben. •

De excursie Ghana is een onderdeel van het curriculum van de lerarenopleiding aardrijkskunde aan de Hogeschool Rotterdam.

Oog voor het onverwachte en gevoel voor de omgeving